

Буряченко А. Є.

доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, Україна, andrii.buriachenko@kneu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7354-7491>

Гризоглазов Д. В.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, Україна, dot01@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7062-5442>

Славкова А. А.

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київ, Україна, slavkova.a@kneu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8337-8679>

ТРЕНІНГОВІ ФОРМИ НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ ФІНАНСОВИХ ДИСЦИПЛІН

Анотація. У статті досліджено інтерактивні форми проведення занять у закладах вищої освіти, систематизовано методи і прийоми, результати та ефекти інтерактивного навчання. Проаналізовано результати анонімного опитування студентів на предмет їх зацікавленості тренінговими формами навчання (за роками та у розрізі окремих дисциплін), які застосовуються на кафедрі фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. Визначено, що тренінг є одним із дієвих методів, який за своєю суттю є засобом активізації навчання студентів та дає змогу реалізувати основні принципи сучасних концепцій викладання: проблемності, погодженості та системності, орієнтованості на наявний досвід, націленості на самонавчання, професійної орієнтованості, а також зворотного зв'язку. В якості методів активізації освітньо-пізнавальної діяльності студентів кафедрою застосовуються: міні-лекції, проблемні лекції, семінари-дискусії, робота в малих групах, презентації, кейс-метод тощо. На основі практики доведено, що використання тренінгових занять дозволяє всебічно викласти матеріал курсу та мотивувати студентів, що, в свою чергу, сприяє підвищенню якості знань. Такий досвід служить підґрунтям розуміння сутності майбутньої практичної роботи і дозволяє студентам більш свідомо орієнтуватися в подальшому професійному навчанні. Зроблено висновки щодо доцільності проведення тренінгових занять на всіх етапах освітнього процесу.

Ключові слова: вища освіта, активізація освітнього процесу, інтерактивні освітні технології, тренінгові форми навчання.

JEL classification: A11, A23, I21, I23.

DOI: 10.32987/2617-8532-2020-1-62-71.

Останнім часом досягнення науково-технічного прогресу супроводжуються докорінними змінами в різних сферах, у тому числі і в освіті.

Сьогодні фактично вичерпані резерви зростання ефективності та якості підготовки здобувачів освіти, засновані на використанні словесно-книж-

© Буряченко А. Є., Гризоглазов Д. В., Славкова А. А., 2020

кових методів впливу з опорою на традиційні засоби навчання. Вища освіта характеризується з одного боку перманентним вдосконаленням, переосмисленням і переглядом концептуальних основ, а з іншого, – загостренням конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг, підвищеними вимогами до інноваційного потенціалу викладачів та якості освітнього процесу.

Удосконалення міжнародних стандартів навчання і все більш широке їх використання показує, наскільки важливим для вищої школи є питання підготовки висококваліфікованих кадрів на основі впровадження новітніх освітніх технологій та інновацій, потреба в яких останнім часом відчувається особливо гостро. Одним із засобів, що дозволяють наблизитися до досягнення даних цілей, виступають інтерактивні форми проведення занять. Призначення інтерактивних форм полягає в тому, щоб організувати діяльність студентів з метою спільного пошуку знань. Процеси їх взаємодії повинні сприяти не тільки більш цікавому способу оволодіння інформацією, а й постійному осмисленню кожним особливостей своєї системи знань, своїх розумових схем.

Дослідження узагальнених словниково-енциклопедичних та спеціальних освітніх і наукових видань показує, що поняття «тренінг» досі не має чіткого визначення. Переважно у словниках та енциклопедіях цей термін взагалі відсутній або трактується в загальному значенні. Сучасного науково обґрунтованого визначення немає навіть у монографічних і навчальних виданнях, безпосередньо присвячених тренінгу. Беручи до уваги те, що термін «тренінг» має

зарубіжну основу, логічним є використання відповідних іноземних джерел. Так, Оксфордський тлумачний словник англійської мови визначає тренінг як «...процес підготовки до спорту або роботи» [1].

За сутнісним значенням «тренінг» використовується для окреслення широкого кола методик, що базуються на різних теоретичних засадах. Так, А. П. Панфілова зазначає, що тренінг сьогодні став найпоширенішою інтерактивною технологією серед методів ігрового навчання, предметом яких є професійні контакти [2]. Основною метою тренінгу є формування міжособистісної складової майбутньої професійної діяльності шляхом розвитку психодинамічних властивостей людини і формування її емоційного інтелекту, метакомпетентностей. Засобами тренінгу реалізуються такі завдання: практичне застосування знань, умінь і навичок професійної взаємодії; відкриття, усвідомлення і демонстрація поведінкових патернів, манер, індивідуального стилю комунікації та ін.

Тренінг партнерського спілкування є методом «активного соціально-психологічного навчання і впливу, спрямованого на підвищення компетентності в спілкуванні» [3]. Висока освітня результативність тренінгу визначається також тим, що він, будучи побудований на моделюванні реальних професійних ситуацій, вимагає від учасників активної включеності в процес спілкування і мобілізації інтелектуального й аналітичного потенціалу [2].

О. І. Пометун та Л. В. Пироженко визначають інтерактивне навчання як діалогове навчання, в ході якого здійснюється взаємодія вчителя і

учня. Це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності. Вона має на увазі цілком конкретні і прогнозовані цілі. Одна з таких цілей полягає у створенні комфортних умов навчання, таких, за яких учень відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність. Це робить продуктивним процес навчання [4].

Існують три методи взаємодії викладача і студента: пасивний, активний і інтерактивний. Пасивний метод – це форма взаємодії учнів і викладача, в якій викладач є основною дійовою особою, а учні виступають у ролі пасивних слухачів. Активний метод – це форма взаємодії учнів і викладача, при якій викладач і учні взаємодіють один з одним в ході заняття [5]. Учні при такому методі є активними учасниками. Для мотивації освітньої діяльності та актуалізації базових знань, уявлень студентів можна використовувати «мікрофон» (коли слово передається від одного до іншого студента, «мозковий штурм» (загальне обговорення проблемного питання) [6]. Якщо у пасивному занятті основною дійовою особою і менеджером заняття був викладач, то в даному випадку викладач і сту-

денти знаходяться на рівних правах. Інтерактивний метод навчання означає взаємодіяти, перебувати в режимі розмови, діалогу. На відміну від активних методів, інтерактивні орієнтовані на більш широку взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й поміж собою. До завдань інтерактивних методів навчання можна віднести таке: а) навчити самостійному пошуку, аналізу інформації і виробленню правильного рішення ситуації; б) навчити командній роботі: поважати чужу думку, проявляти толерантність до іншої точки зору; в) навчити формувати власну думку, яка повинна бути обґрунтованою та спиратися на певні факти. Виходячи із визначення та завдань, окреслимо методи та прийоми інтерактивного навчання (табл. 1) [7–9].

Навчання з використанням інтерактивних освітніх технологій передбачає відмінну від звичної логіку освітнього процесу: не від теорії до практики, а від формування нового досвіду до його теоретичного осмислення через застосування [7]. Можна визначити такі загальні результати і ефекти інтерактивного навчання (табл. 2) [5; 7; 10].

Таблиця 1

Методи та прийоми інтерактивного навчання

№ п/п	Методи та прийоми інтерактивного навчання	Сутність методу та прийому інтерактивного навчання
1.	Кластери, порівняльні діаграми	Пошук ключових слів і проблем з певної міні-теми
2.	Метод проектів	Самостійна розробка проекту по темі і його захист
3.	Інтерактивний	Заняття із застосуванням аудіо- і відеоматеріалів
4.	Мозковий штурм	Потік питань і відповідей, або пропозицій та ідей по заданій темі, при якому аналіз правильності/неправильності проводиться після проведення штурму
5.	Круглий стіл (дискусія, дебати)	Груповий вид методу, який передбачає колективне обговорення проблеми, пропозицій, ідей, думок і спільний пошук рішення
6.	Ділові ігри	Під час гри студенти виконують роль учасників тієї чи іншої ситуації, приміряючи на себе різні професії

№ п\п	Методи та прийоми інтерактивного навчання	Сутність методу та прийому інтерактивного навчання
7.	Антиконференції	Кожен стає не тільки учасником, але і організатором конференції. Всі учасники виступають з новими ідеями, презентаціями, пропозиціями по заданій темі. Далі відбувається пошук найцікавіших ідей та їх загальне обговорення
8.	Тренінг	Особлива форма групової діяльності зі своїми можливостями, обмеженнями, правилами і проблемами. Учасник займає в ній активну позицію, а засвоєння навичок відбувається в процесі проживання, особистого досвіду поведінки, відчуття, діяння

Складено авторами за: Даниленко Л. І. Системи освітніх технологій : навч.-метод. комплекс. Київ : Міленіум, 2003. 24 с.; Мартинець А. М. Нові педагогічні технології інтерактивного навчання. Київ, 2001. 127 с.; Нісімчук А. С., Падалка О. С., Смолюк І. О. Педагогічна технологія : підручник. Київ : Четверта хвиля, 2003. 163 с.

Таблиця 2

Результати та ефекти інтерактивного навчання

№ п\п	Результати та ефекти
1.	Інтерактивні методи навчання дозволяють посилити процес розуміння, засвоєння і творчого застосування знань при вирішенні практичних завдань. Ефективність забезпечується за рахунок більш активного включення учнів (студентів) в процес не тільки отримання, але і безпосереднього використання знань. Якщо форми і методи інтерактивного навчання застосовуються регулярно, то формуються продуктивні підходи до оволодіння інформацією, зникає страх висловити неправильне припущення і встановлюються довірливі стосунки з викладачем.
2.	Інтерактивне навчання підвищує мотивацію і залучення учасників до вирішення обговорюваних проблем, що дає емоційний поштовх до подальшої пошукової активності учасників, спонукає їх до конкретних дій, процес навчання стає більш осмисленим.
3.	Інтерактивне навчання формує здатність мислити неординарно, по-своєму бачити проблемну ситуацію, виходити з неї; обґрунтовувати свої позиції, свої життєві цінності; розвиває такі риси, як уміння вислуховувати іншу точку зору, вміння співпрацювати, проявляючи при цьому толерантність і доброзичливість по відношенню до своїх опонентів.
4.	Інтерактивна діяльність забезпечує не тільки приріст знань, умінь, навичок, способів діяльності і комунікації, а й розкриття нових можливостей учнів (студентів), є необхідною умовою для становлення та вдосконалення компетентностей через включення учасників освітнього процесу в осмислене переживання індивідуальної та колективної діяльності для накопичення досвіду, усвідомлення і прийняття цінностей.
5.	Використання інтерактивних технологій навчання дозволяє зробити контроль за засвоєнням знань і вмінням застосовувати отримані знання, вміння і навички в різних ситуаціях більш гнучким і гуманним.
6.	Результат для конкретного учня (студента): досвід активного освоєння навчального змісту у взаємодії з навчальним оточенням; розвиток особистісної рефлексії; освоєння нового досвіду навчальної взаємодії, переживань; розвиток толерантності.
7.	Результат для навчальної мікрогрупи: розвиток навичок спілкування та взаємодії в малій групі; формування ціннісно-орієнтаційної єдності групи; заохочення до гнучкої зміни соціальних ролей в залежності від ситуації; прийняття моральних норм і правил спільної діяльності.

Складено авторами за: Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології. Київ : Слово, 2004. 615 с.; Даниленко Л. І. Системи освітніх технологій : навч.-метод. комплекс. Київ : Міленіум, 2003. 24 с.; Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу : навч. посіб. Київ : МАУП, 2004. 192 с.

Таким чином, інтерактивні методи навчання є одним з найважливіших напрямків удосконалення підготовки студентів в сучасному ЗВО.

Тренінг є одним із інтерактивних методів навчання. Це означає, що на відміну від академічних лекцій, тренінг націлений на усвідомлення нових знань і на практичне їх застосування. «Тренінг» визначається як «тренування, а також спеціальний тренувальний режим» [11]. Для того, щоб розробити практичні заняття у вигляді бізнес-тренінгу, необхідно виявити компетенції для доцільного і емного вивчення дисципліни. Студенти потребують використання інтерактивних методів, а впровадження технології бізнес-тренінгів в освітній процес, зокрема при викладанні фінансових дисциплін, поліпшить знання і мотивацію. У процесі вивчення дисциплін, що включає курс лекцій і практичних занять у вигляді бізнес-тренінгів, студенти зможуть реалізувати свої бізнес-ідеї в реальності. Застосування тренінгів в освітньому процесі не тільки поліпшує якість навчання, але й мотивує студентів до самостійної роботи.

Проблемою кожної теоретико-прикладної дисципліни (а до них належить і блок дисциплін бакалаврського та магістерського рівнів) є питання взаємозв'язку теоретичних узагальнень з існуючою практикою. При цьому особливого значення набуває використання інтенсивних форм навчання з використанням традиційного, соціально-рольового та поведінкового підходів. Поєднання цих підходів під час підготовки студентів передбачає можливість проведення тренінгу, який упроваджується після закінчення теоретич-

ного курсу навчання. Тренінг надає можливість студентам закріпити і поглибити теоретичні знання та практичні навички, здобуті ними під час вивчення професійно орієнтованих дисциплін, що викладаються на кафедрі.

З огляду на вищевказане, на нашу думку, досить цікавим є досвід використання тренінгових форм навчання на кафедрі фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. Зазначимо, що така форма почала використовуватися на кафедрі ще на початку 2000-х років і за цей час не раз довела свою дієздатність. Цієї ж думки дотримуються й студенти, які навчаються в університеті. Так, за результатами анонімного опитування, що проводилося викладачами кафедри протягом 2014–2019 рр., респондентам (студентам) було поставлено питання: «Чи є для Вас цікавим і корисним тренінгове заняття?» Розподіл відповідей (у відсотковому значенні) по роках вказано у табл. 3.

Відповідно до табл. 3, зацікавленість студентів тренінговими формами навчання протягом 2014–2019 рр. зберігалась на досить високому рівні (в середньому – 66,2 %), що свідчить про суттєву перевагу такого методу викладання матеріалу. Відмінності по роках ми відносимо, скоріш, до суб'єктивних факторів, що суттєво не впливають на загальну картину. Корисними й пізнавальними для викладачів були відповіді студентів, які не повною мірою були задоволені тренінговими заняттями (18,8 %). Їх рекомендації та поради щодо покращення тренінгу дозволяють постійно вносити відповідні корективи в методику викладання. Відповіді

Таблиця 3

Зацікавленість студентів тренінговими формами навчання, %

Роки	Так	Не повною мірою	Ні	Не дали відповідь
2014	72,5	15,2	8,0	4,3
2015	66,8	17,1	8,7	7,4
2016	70,4	18,2	5,8	5,6
2017	61,7	24,0	6,6	7,7
2018	59,5	22,3	5,9	12,3
2019	66,3	16,2	9,4	8,1
Середнє значення	66,2	18,8	7,4	7,6

Складено авторами за даними анонімного опитування студентів викладачами кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана протягом 2014–2019 рр.

щодо незацікавленості та відмова у відповіді знаходяться приблизно на однаковому рівні (7,4 % та 7,6 % відповідно) й обумовлені, на нашу думку, взагалі відсутністю бажання навчатися або якимось іншими сторонніми причинами.

Це ж анкетування дозволило виявити й певні закономірності у відповідях респондентів при викладанні окремих дисциплін (у відсотковому значенні та у розрізі дисциплін, за якими проводилися тренінгові заняття) (рисунки).

Досліджуючи зацікавленість студентів тренінговими формами навчання за дисциплінами, ми можемо зазначити, що найбільш цікавими для них виявилися міжпредметний тренінг (71,4 %) та тренінг з дисципліни «Фінанси» (68,3 %). Зауважимо, що міжпредметний тренінг тісно пов'язаний із підготовкою кваліфікаційної роботи магістра, й відповідно, мабуть, цим і пояснюється особлива студентська зацікавленість. Як і раніше, студенти, які не повною мірою були задоволені проведеними тренінгами, своїми зауваженнями, побажаннями та рекомендаціями сприяли внесенню відповідних змін як у

саму структуру тренінгу, так і в його сутнісне наповнення. При цьому кількість студентів у цій групі приблизно однакова за всіма дисциплінами й відрізняється, скоріш за все, тими ж суб'єктивними факторами. Як правило, майже у кожній групі існує так зване «болото», тобто студенти, які взагалі не цікавляться навчанням. Таких у нашому випадку приблизно 20–30 %. Безумовно, у кожного тренінгу з дисципліни є свої певні особливості, що обов'язково враховуються викладачами під час підготовки.

Тренінг за своєю суттю є засобом активізації навчання студентів, що дає змогу реалізувати основні принципи сучасних концепцій викладання: проблемності, погодженості та системності, орієнтованості на наявний досвід, націленості на самонавчання, професійної орієнтованості, а також зворотного зв'язку. Тренінг складається з основних етапів, проходження яких забезпечує формування у студентів навичок виконання спеціальних функцій, що здійснюють фінансові спеціалісти в різноманітних сферах.

У якості методів активізації навчально-пізнавальної діяльності

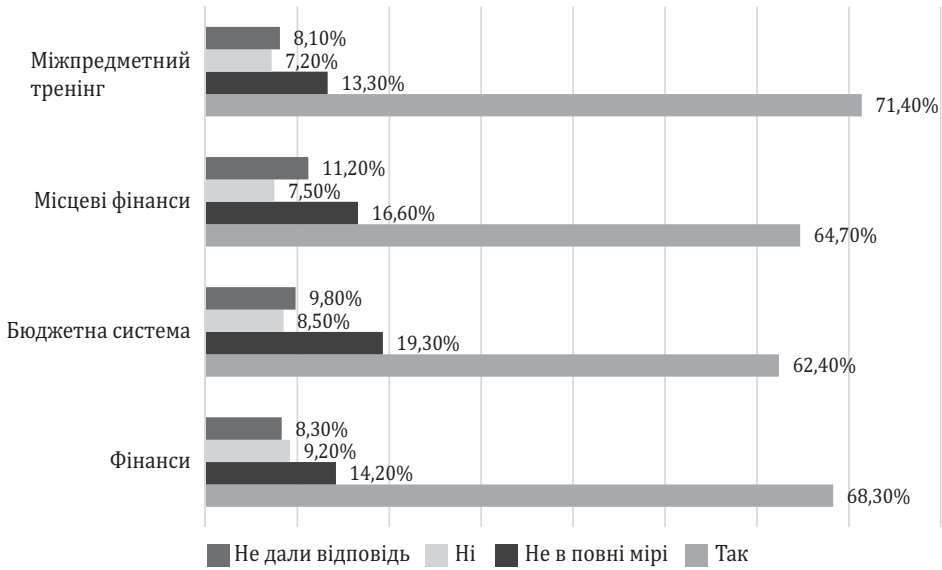

Рисунок. Зацікавленість студентів тренінговими формами навчання у розрізі дисциплін

Побудовано авторами за даними анонімного опитування студентів викладачами кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана протягом 2014–2019 рр.

студентів застосовуються: міні-лекції, проблемні лекції, семінари-дискусії, робота в малих групах, презентації, кейс-метод тощо.

Теоретичний блок курсу передбачає викладення матеріалу із застосуванням міні-лекцій у поєднанні з банками візуального супроводження (роздаткового та електронного структурованого матеріалу у вигляді схем, графіків, порівняльних таблиць тощо). Як довела практика, структурований матеріал дозволяє студентам оптимально засвоювати особливості предмету вивчення. Питання, що виносяться на розгляд міні-лекцій, є найбільш суттєвими і складними, і саме тому їм приділяється особлива увага.

Питання, що мають практично-прикладний характер, виносяться на розгляд в проблемних лекціях.

Завдяки застосуванню цієї методики активізації освітнього процесу, викладач має можливість розглянути на лекційному занятті питання проблемного характеру, вирішення яких базується на огляді та аналізі позитивного досвіду використання тих чи інших фінансових інструментів задля досягнення поставленої мети. Після закінчення циклу проблемних лекцій викладач повинен надати студентам перелік основної і додаткової літератури для самостійної роботи, осмислення та опрацювання.

Для розгляду дискусійних питань проводяться семінари-дискусії, на яких студенти мають можливість висловлювати власну думку щодо питань, винесених в тематику занять. При цьому, вони повинні використовувати теоретичний і практичний матеріал, отриманий в процесі

роботи над проблемними лекціями (опрацювання лекційного матеріалу, основної і додаткової літератури для самостійної роботи). У процесі роботи на семінарах-дискусіях використовується й така методика активізації навчання як мозковий штурм, застосування якого дозволить в короткий термін знайти відповіді на дискусійні питання.

Одним із методів активізації процесу навчання є проведення науково-дослідної роботи студентів, що охоплює матеріал, який не входить в курс лекцій, але розширює знання студентів. З цією метою проводиться робота в студентських гуртках (робота в малих групах) та залучаються студенти до участі в наукових конференціях, що дають змогу студентам проявити свої дослідницькі здібності в окремих питаннях, ознайомитися з дослідженнями своїх колег. Також зазначимо, що цей компонент є вкрай важливим для студентів-магістрів, оскільки кваліфікаційні роботи, які не пройшли

апробацію на конференціях, не допускаються до захисту.

Практика доводить, що використання тренінгових занять взагалі дозволяє всебічно викласти матеріал курсу та зацікавити студентів у процесі навчання, що в свою чергу, сприяє підвищенню якості знань студентів. Цей досвід є підґрунтям розуміння сутності майбутньої практичної роботи і дозволяє студентам краще орієнтуватися в подальшому професійному навчанні.

Зазначимо, що усі методичні матеріали з проведення тренінгових занять кафедри фінансів, представлені у відкритому доступі на сайті Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, й кожен бажаючий може з ними ознайомитися та почерпнути для себе щось нове. Зі свого боку викладачі кафедри також відкриті для подальшого вдосконалення тренінгових занять, що є запорукою підготовки високопрофесійних спеціалістів у фінансовій сфері.

Список використаних джерел

1. Oxford Learner's Dictionaries. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/training?q=training>.
2. Панфилова А. П. Взаимодействие участников образовательного процесса : учебник для бакалавров. Москва : Юрайт, 2014. 487 с.
3. Слободянюк І. А. Тренінг партнерського спілкування. Київ : Навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2010. 48 с.
4. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ : А. С. К., 2004. 192 с.
5. Підласий І. П. Практична педагогіка або три технології : Інтерактивний підручник для педагогіки ринкової системи освіти. Київ : Слово, 2004. 615 с.
6. Комар О. Викладання за інтерактивними технологіями. *Рідна школа*. 2006. № 10. С. 48–51.
7. Даниленко Л. І. Системи освітніх технологій : навч.-метод. комплекс. Київ : Міленіум, 2003. 24 с.
8. Мартинець А. М. Нові педагогічні технології інтерактивного навчання. Київ, 2001. 127 с.

9. Нісімчук А. С., Падалка О. С., Смолюк І. О. Педагогічна технологія : підручник. Київ : Четверта хвиля, 2003. 163 с.
10. Мілютіна К. Л. Теорія та практика психологічного тренінгу : навч. посіб. Київ : МАУП, 2004. 192 с.
11. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.

Andrii Buriachenko

Dr. Sc. (Economics), Associate Professor, SHEI «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman», Kyiv, Ukraine, andrii.buriachenko@kneu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7354-7491>

Denys Hryzohlazov

Ph. D. (Economics), Associate Professor, SHEI «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman», Kyiv, Ukraine, dot01@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7062-5442>

Alla Slavkova

Ph. D. (Economics), Associate Professor, SHEI «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman», Kyiv, Ukraine, slavkova.a@kneu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8337-8679>

TRAINING FORMS IN TEACHING FINANCIAL DISCIPLINES

Abstract. *The authors investigate the main methods of teacher-student interaction during the learning process. It is determined that interactive methods are the most effective. Being one of such methods training is a special form of group activity with its capabilities, limitations, rules, and problems. This form of learning is different from the usual logic of the educational process: not from theory to practice, but from the formation of new experience to its theoretical understanding through application. The problem of higher education today is the intensification of competition in the market of educational services, which implies increased requirements for the innovative capacity of teachers and the quality of the educational process. The purpose of this article is to investigate interactive forms of learning for higher education students in order to apply the acquired theoretical knowledge in practical situations. Using the anonymous survey of students studying at Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman during 2014–2019, it was determined the percentage of their satisfaction in conducting training sessions in general and in particular disciplines. The highest percentage of student interest is shown in the interdisciplinary training, which is carried out at the master's level and is closely related to the preparation of the master's thesis. To improve the educational process, it is necessary to use training classes for students studying particular financial disciplines, which will be the key for training highly professional specialists in the financial field.*

Keywords: *higher education, activation of the educational process, interactive educational technologies, training forms of education.*

References

1. *Oxford Dictionary of English*. Oxford University Press. Retrived from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/training?q=training>.
2. Panfilova, A. P. (2014). *Interaction of participants in the educational process: a textbook for bachelors*. Moskva: Yzdatelstvo Yurait [in Russian].
3. Slobodianiuk, I. A. (2010). *Training of partner communication. Educational method*. Kyiv: Navch.-metod. tsentr "Konsortsium iz udoskonalennia menedzhment-osvity v Ukraini", 48 [in Ukrainian].
4. Pometun, O. I., Pyrozhenko, L.V. (2004). *Modern lesson. Interactive learning technologies*. Kyiv: Vydavnytstvo A. S. K., 192 [in Ukrainian].
5. Pidlasyi, I. P. (2006). *Practical pedagogy or three technologies: an interactive textbook for pedagogy of the market system of education*. Kyiv, Slovo, 615 [in Ukrainian].
6. Komar, O. (2006). *Teaching interactive technologies*. *Ridna shkola*, 10, 48–51 [in Ukrainian].
7. Danylenko, L. I. (2003). *Systems of educational technologies: (teaching-methodological complex)*. Kyiv: Milenium, 24 [in Ukrainian].
8. Martynets, A. M. (2001). *New pedagogical technologies of interactive learning*. Kyiv, 127 [in Ukrainian].
9. Nisimchuk, A. S. (2003). *Teaching technology: a textbook for preparing bachelors*. Kyiv: Chetverta khvylya, 163 [in Ukrainian].
10. Miliutina, K. L. (2004). *Theory and practice of psychological training: a textbook*. Kyiv: MAUP, 192 [in Ukrainian].
11. Busel, V. T. (Ed.). (2001). *The Great Modern Ukrainian Dictionary*. Irpin: VTF "Perun", 1440 [in Ukrainian].